Radband från Sudan, en reseepisod

Genom Sudans huvudstad Khartoum rinner två floder, Blå- och Vita Nilen. De flyter samman till en flod vilket kan beskådas från bron Shambat. Det rödbruna vattnet i Blå Nilen förenar sig med Vita Nilens ljusa och klara vatten, liksom vin och vatten, och därefter heter floden Nilen. Jag gick över bron Al Mak Nimir som korsar Blå Nilen, inte långt från platsen där den möter sin andra hälft. Det är strängt förbjudet att fotografera broar i Östafrika. Ingen förstår riktigt varför, för det är inget problem att ladda ned bilder från Internet. Jag avstod från att smygfota och gick på bron tidigt på morgonen för att memorera dess vackra turkosa balkar och vyerna därifrån.

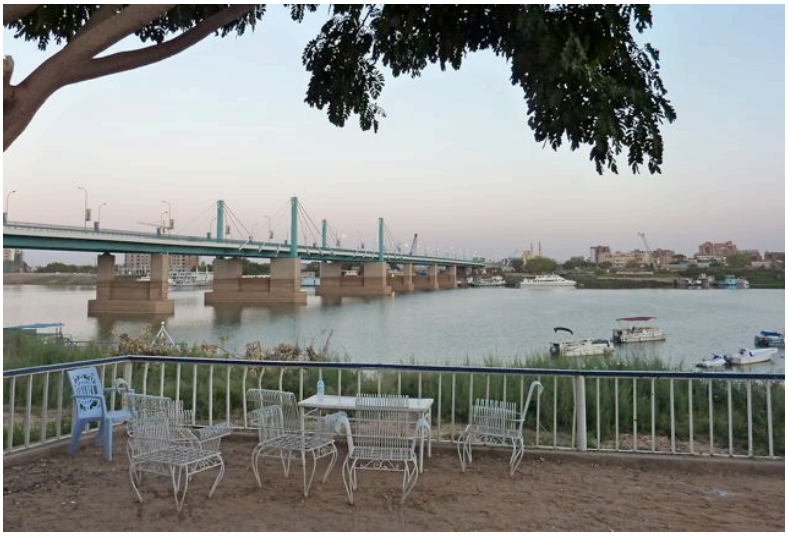

Bron Al Mak Nimir. *Foto: Tarja Heino*

På vägen tillbaka hörde jag någon öka sina steg bakom mig för att komma upp jämsides med mig. Jag hoppades bara att jag slipper någon som ska guida eller sälja mig något. Och mycket riktigt började en kille tilltala mig och jag bad vänligt men bestämt om att få gå ensam. Men mycket snabbt säger han att han bara vill tipsa mig om ett etnografiskt museum som jag kunde besöka om jag var intresserad. Jo, jag var intresserad men jag behöver ingen guide, säg bara var det ligger. –Det är alldeles i närheten där bron slutar, jag kan visa dig. Det slutade med att vi gick dit tillsammans. Det var fri entré och han följde med mig in. När Kamal, som han hette, började berätta för mig om föremålen i montrarna bad jag att få gå ensam, jag läser hellre texterna, sa jag. Ingen fara, tyckte han, och stannade i museet utan att störa mig.

Det var ett litet fint museum och när vi gick ut därifrån erbjöd jag personalen pengar för museets verksamhet. Det kommer inte på frågan utropade de och lyfte upp händerna avvisande. Jag kunde bara berömma museet och tacka för besöket. I trädgården utanför erbjöd jag Kamal pengar, men han vägrade att ta emot något. Jag sa att jag bjuder honom lunchpengar åtminstone. Jag är inte hungrig svarade han, jag är muslim och min profet uppmanar oss att hjälpa människor och inte att utnyttja dem!

Buffeln är en trumma, vilket Kamal demonstrerar.

Kamal följde mig till vår campingplats i närheten och jag visade honom bussarna jag åkte i. Han föreslog mig att välkomna mina reskamrater att besöka museet. Några följde med och jag kom dit för andra gången. Medan andra gick in i salarna stannade jag hos museets kurator. En rar kvinna, som ville visa mig en stor bildbok om Sudan och beklagade att hon inte hade ett andra exemplar för då skulle hon gett mig den som present. Boken var inte heller till försäljning, den var tryckt i första hand för regeringsmedlemmar och offentliganställda.

Vi småpratade och jag noterade att hon hade ett litet grönt radband mellan fingrarna. Jag nämnde att hennes radband har 33 pärlor. Enligt islam har gud 100 namn och vi människor känner till 99 av dem[1)]. Det 100:e namnet är hemligt – skulle människorna känna till det hundrade namnet skulle vi själva besitta guds makt. Därför kommer vi aldrig att få veta det heller!

För dem som inte vill ha ett komplett radband med guds 99 namn/kulor kan man dela det med tre, 33 vardera. Det är den vanligaste längden på muslimernas radband.

Kuratorns ansikte lyste upp, ah, är du muslim!? På sätt och vis sa jag, för jag är muslim i Sudan, kristen i Etiopien och hindu i Indien. –Men varför? Jo, för det finns bara en gud, då spelar inte religionerna så stor roll för mig. ”I like that!” sa hon och började räkna på sina pärlor. Hon räknade en gång till, de var bara 32! –Jag som hela tiden trott att de var 33, sa hon häpet. Hon såg tankfull ut en stund och frågade sedan om jag ville ha radbandet. Det är klart att jag ville. Mycket snabbt tänkte jag inom mig att jag nu hade ett radband som saknade en pärla – ska jag försöka leta efter den 33:e när jag kommer hem? Nej, det skulle jag inte, för det här blir ett trevligt minne att ha med sig hem, tänkte jag vidare.

Kamal blev tydligen tagen eftersom han gav henne en karbinhake jag gett till honom som en enkel present. Vi tre skiljdes åt med varma kramar, jag skulle vidare söderut mot Etiopien nästa dag.

Förutom min gröna mini-Koranen som jag brukar ha på resor skulle nu även detta radband bli min talisman på min fortsatta resa. Inte hade jag en aning om hur fort jag skulle få användning av dess beskyddande andekraft.

Vid gränsen mellan Sudan och Etiopien passerar man ett ingenmansland mellan den sudanesiska byn Gallabat och den etiopiska staden Metema. Vi blev kvar vid den etiopiska inresegränsen i nio timmar därför att våra bussar saknade något papper som nu skulle ordnas telefon- och faxledes med Svenska ambassaden och Motormännens Riksförbund. Det var

[1] Guds 99 namn: http://www.youtube.com/watch?v=vFh6gXmWdIo&feature=related

ganska trivsamt ändå för det fanns mycket människor och fullt med affärsstånd längs vägen och en hel del kommers och lastbilstrafik att titta på.

När jag då strosar längs den dammiga vägen sticker en liten grön pärla ut, ja, som ett blinkande öga ur den kompakta och mörka jordblandade sanden. Jag plockar upp den och döm om min förvåning, den ser ju ut som den saknade pärlan från radbandet! Pärlan var trädd i ett smalt svart plastband som bilden visar. Vid jämförelse var den inte *exakt* av samma färg, form och material, men visst sker små mirakel när du minst anar det.

Över till den etiopiska sidan

Före min resa till Östafrika från Jordanien till Kenya skojade jag många gånger att om jag skulle bli kidnappad i Sudan så skulle jag inte ha något emot att förlänga min resa där. Jag skulle vara i rätt landskap åtminstone. Med detta i tankarna skickade jag till mina döttrar Marja och Stella mitt första textmeddelande när vi passerade gränsen och kom in på den etiopiska sidan; kanske på så sätt förskingra en oro som ändå kunde finnas med tanke på Sudans mångåriga folkkrig och politiska oroligheter:

> ”Kära gummorna, efter en dag vid gränsen är vi nu i Etiopien – stortrivs!
> Hoppas ni mår bra allihopa, jättekramar, mamma – momma” 20/12
> (15.43 + 2 timmar)

Kontakterna med Sverige vid gränsen hade tagit tid, vilket dessutom inte resulterade i någon hjälp, det efterfrågade intyget var något nyinfört myndighetskrav. Till slut fick våra chaufförer intyga att bussarna inte skulle säljas i landet så att staten på så sätt inte skulle bli av med införelseavgifterna. Vi var endast 24 passagerare och reste i två bussar, kunde det har väckt misstankar?

Förmodligen kom vi iväg genom vår egen aktion att mangrant samlas vid gränskontoret och demonstrera med vår närvaro. Vi tilläts passera gränsen med villkor att chaufförerna inom fyra dagar lovade faxa gränsstationen det begärda pappret som saknades.

Men detta medförde att vi nu skulle åka mot natten för att komma till Gondar[2)] vår nästa anhalt, där vi skulle stanna i flera dagar med i förväg planerade utflykter.

Efter mörkrets inbrott och med kanske en halvtimmes körning i bergslandskapet väcks jag från mitt slumrande tillstånd av att chauffören Stefan från första bussen ropar genom radio: ”Stanna! Backa! Down, down! Bakhåll, ambush! vi är beskjutna, ner på golvet! Bakhåll! Ambush! Jag har kört över en stenbarriär!”

---

[2] Etiopiens huvudstad på 1600-talet, fram till 1855.

Jag sprättar upp mina ögon och ser i silhuett att alla som sitter framför mig faller ned som käglor på bussgolvet. Det gör jag också och faller ovanför Pers rygg och vi kurar där som två grodor. Jag vaknar knappt ur min dåsighet och tror att vi är i trafikfara och ska snart störta nedför stupet. Eftersom jag var i ett kristet land vände jag mig till min barndoms gud och bad honom ta emot min själ. –Nu kommer jag!

Efter eldgivningen misstänker Stefan att två däck i deras buss är träffade. Han har ingen täckning i mobilen och meddelar att vår buss måste vända och köra tillbaka till närmaste by för att söka skydd och ringa till polisen. Han själv kommer att köra sin buss framåt till närmaste by för att kalla på polisen. Vår chaufför Mats ber oss att kolla om någon har mobilteckning. Jag flyttar på mig men fortfarande på alla fyra tittar jag på min mobil. Där står Stellas svar på mitt sms:

> ”Vad härligt! Här är det bra, massor av snö och kallt. Fortsätt ha det bra! Förresten du ska bli mormor igen till sommaren! Men sprid inte ordet än till sverige. Kram!” 20/12 (15.50 +2 timmar)

Det är alltså bara ett par timmar sen mitt lugnande besked till flickorna! Och nu läser jag i mörkret krypandes på bussgolvet om hennes medglädje där hon också meddelar mig om att jag ska bli mormor! Vilken tur att hon inte vet hur absurt jag känner det hela att sväva i livsfara, tänkte jag, och någon täckning hade jag inte liksom ingen annan heller. Det var så klart strategiskt uttänkt av banditerna!

Jag stiger upp för att titta ut genom fönstret, Mats backar bussen för att vända på den smala bergsvägen. Jag ropar stopp, stopp, backa inte! Bea ropar också, för det fanns en sänka mot bergsväggen där vi hade fastnat om bussen hade dunsat ned där. Mats hela yrkeskunnighet kom på prov att i mörkret manövrera bussen, att inte heller komma för nära stupet vid rattande. Och snart var vi på väg tillbaka till byn vi nyss passerat. Bea var stridslysten aktiv och höll koll över alla fönstren och Irene spanade genom bakfönstren för eventuella hot.

Vår buss parkerade vid byn som låg precis vid vägen. En lastbil får veta av oss vad som hänt och vänder genast tillbaka. Samma kunde Stefan i den andra bussen berätta om en lastbil som var på väg i hans håll. Men byn vi stannade vid ville inte ha oss där för de var oroliga att vi drog till oss banditerna i deras närhet, några lyfte även sina kalashnikovs och viftade åt oss att åka iväg.

Stefan kunde meddela via radio att han och vår lokala guide fått kontakt med polisen från byn dit han hade kört, två poliser och sex säkerhetsvakter, alla beväpnade, samlades där på nolltid. Vägen rensades av stenarna och de uniformsklädda poliserna följde med Stefans buss för att hämta oss. Våra bussar startade sedan resan mot Gondar med poliser ombord. Vi gjorde en kort stopp längre fram då poliserna hämtade tillstånd från deras stab att eskortera oss ända fram till staden.

Att Stefan kunde köra sin buss genom stenbarriären var säkert för att vi hade kommit till platsen ”för tidigt”, rånarna höll på att bygga upp hindret. Tack vare bussens höga frigång[3)] klarade sig bussens oljetråg från att slås sönder mot stenarna. Det var tur för oss. Men framför allt hade våra bägge chaufförer en fantastisk sinnesnärvaro att det spred lugn över oss alla!

I Gondar pratade jag om incidenten med en kvinna på informationsbyrån. Hon kunde berätta att regeringen inte rår över rånarna och när jag undrade varför lastbilarna ändå körde där efter mörkrets fall, kunde hon berätta att det just nu är handelssäsong mellan Etiopien och Sudan, att

---

[3] Bussarna är från 1975 av Scania 111-Wiima, modifierade av militärleverantören Hägglunds.

lastbilarna kör kanske i treskift för att tjäna pengar. Man ska inte köra den sträckan eller överhuvudtaget några vägar efter mörkrets inbrott, sa hon.
Vid första bästa tillfälle samlades vi alla och hade en briefing över det inträffade.

Nattkörning.

Gondar

Text och foto: Tarja Salmi-Jacobson